

Petőfivel érez, hogy szinte nem tudjuk, Riedl beszél-e hozzánk, vagy Petőfi?”

Riedlnél e közvetlenség alaptermészet s amint Petőfiről azt állapítja meg, hogy a kor demokratikus szelme s a költő népies hajlama az ihlet erejével találkoznak géniuszában: nála is szembetűnő e szerencsés találkozás tanári hivatása és egyéni vonásai között. Mily frissítő és eszméltető volt hatása ifjabb nemzedékünkre Beöthy pompázó szónokiasága mellett! Előadásai, stíljébe, szempontjaiba a természetességet vitte be, mellyel mintegy azt látszott tanítani: ha nagy költők mellé állunk, nem arra kell törekednünk, hogy a mi törpeségünk nőjön nagyobbra; ha kevesebbet gyönyörködünk saját hangunkban, tisztábban halljuk a költő énekét! Riedlt a természet megfosztotta a jó hallás érzékétől, de lelke a leghalkabb rezgéseket ösztönös fogékonysággal hallotta ki a nagy költők műveiből s egy pap áhitatával szívtá magába a művészet isteni varázsát. Kiváló volt mint író és tudós, aminek kézenfekvő bizonyítékát adjuk, ha a legnagyobb mértéket alkalmazzuk reá s egy-két fogyatkozását is érinteni merjük. De talán az írónál is kiválóbb volt mint tanár. S ha az előbbinek jellességeit művei tartják fenn: az utóbbinak dicsősége sem szorul rá, hogy szobor, vagy emléktábla örökítse meg. Ha róla van szó, minden volt tanítványa arca átszellemül s mint eleven emléktábla hirdeti emlékezetét.

Hartmann János.

Fernand Duchêne: *Szeretni, sírni, meghalni...* (Genius.) A Genius fenti regényével egy nálunk eddig ismeretlen író munkáját adja kezünkbe. Ismeretlen ember iránt rendesen idegenkedéssel viselkedik az olvasó, jobban megbírálja minden sorát, mint a már beérkezett íróét. Duchêne azonban azok közé tartozik, akik megállják a próbát s megérdemlik, hogy foglalkozzanak velük. Sokat tartózkodhatott Algériában, alaposan ismeri az ottani életet. Két első regénye: *A karavánok lassú léptei nyomán* és *Az örök hegyek lábánál* szintén ottan játszik. Ebben a munkájában Algériának arra a vidékére vezet bennünket, ahol a Dzsurdzsara-hegy-

ség a tenger felé lejt, s amelynek Nagy Kabília a neve.

A regény hősnője, Thamilla, egyike a legvonzóbb női lelkeknek, aki a kabilok kegyetlen családi törvényeinek áldozata lesz. A nővel a férj vagy az apa mindent tehet, csak megölnie nem szabad őt. A házasság abban áll, hogy Thamillát apja eladja egy fiatalembernek. A szép kabil nő eleinte a legboldogabb életet éli, nemsokára azonban egy vetélytársnő miatt kénytelen otthagyni férje házáat. Apjától újból megveszik, de a második férj is elúzi magától, apja sem fogadja vissza s Thamilla megismeri a legválogatottabb szenvedéseket. Végül a csapások alatt összezúzódik s egyedül, elhagyatottan hal meg egy kórházban.

Az író rendkívül finom rajzát adja ennek a nőnek, aki szinte öntudatlanul megy előre az életben s mély érzésű lelkét nem annyira szavaiból, mint inkább a tetteiből látjuk. Nem törekszik Duchêne különös, új, stílusra; egyszerű, világos a nyelve, de amit mond, az megragad s balladaszerű képeivel, szaggatott előadásmódorával drámaian lüktetővé teszi a regényt.

Különleges célja is van a munkával. Mint francia ember, meg akarja nyerni az európai civilizációnak a kabilokat, akik még mindig őseik kegyetlen törvényei szerint élnek. Mindenesetre kár ezt az írónak könyve elején annyira hangsúlyozni, hiszen ezt a műből magából kell kiéreztetnie. S a regény meg is felel ennek a célnak, mert amellet, hogy a laikus olvasónak is irodalmi élvezetet nyújt, azokkal, akikhez az író könyvét intézi, szintén beláttatja a régi törvények tarthatatlanságát.

A regényhez Kállay Miklós írt előszót s Sztrokay Kálmán magyar fordítása híven adja vissza Duchêne szaggatott, drámai előadását.

Megyeri József.

Thirring Gusztávné Waisbecker Irén: *Dalok és mesék. Gondolatok a világháborúról és a világbékéről.* A lelkes írónő propagandairatainak folytatását tartalmazza e két kis füzet. Az egyik dalokat és meséket tartalmaz, a másik a háborúra és békére vonatkozó gondolatok kapcsán történelmi tanulságok megál-